

КРАВЧУК Ж.В., сл. ДСАДМз-21

Наук. кер.: Постніков В.С., к.е.н.

Тернопільський національний економічний університет,

м. Тернополь

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПИТАНЬ ЩОДО ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ ЗГІДНО ФОРМ ВИХОВАННЯ

Вивчена в Україні система державної опіки над дітьми після надання їм статусу дитини-сироти, дитини, позбавленої батьківського піклування, та необхідність влаштування таких дітей згідно форм виховання.

Актуальність. На сьогоднішній день в Україні налічується понад 103 тис. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Основне завдання держави забезпечити соціально-правовий захист таким дітям коли відбувається їхнє духовне, моральне, фізичне становлення особистості, засвоєння національних та загальнолюдських культурних цінностей.

Мета дослідження. Обґрунтування теоретичних основ та вироблення практичних рекомендацій щодо влаштування дітей-сиріт та дітей-позбавлених батьківського піклування в сімейні форми виховання.

Основна частина. Більшість сімей недостатньо реалізує свої виховні функції. Сімейні тяготи, обмеженість батьків у часі для спілкування з дітьми призводять до розриву зв'язків всередині сім'ї, обмежують можливість батьків і дітей разом проводити дозвілля і відпочинок. Внаслідок зниження престижу сім'ї, нестабільності сімейних стосунків, відсутності необхідної культури сімейного життя, пияцтва батьків зростає кількість сімей, що розпадаються, та дітей, які потрапляють до спеціальних дитячих закладів, жебракують, бродяжать. На жаль число дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування зростає і постає проблема щодо їх влаштування. Основною проблемою є те, що діти сиротіють ще за живих батьків.

Така проблема є досить актуальною в наших реаліях. Для підняття престижу сім'ї на рівні держави необхідно запровадити дієву систему соціальних гарантій для сімей з дітьми. Проте, як показує досвід, наша держава не в силі в повній мірі впоратись з нею самотійно, що актуалізує питання про залучення громадських організацій та об'єднань до співпраці в даних питаннях.

Основним завданням держави в рамках даної проблеми визначено, що жодна дитина, яка стикнулась з даною проблемою не повинна залишитись без уваги, без домівки, тепла. Особливістю правової ідентифікації дитини-сироти є набуття цього статусу у разі смерті або загибелі батьків. Статус дитини, позбавленої батьківського піклування, надається дітям, батьки яких не виконують свої батьківські обов'язки через утримання під вартою на час здійснення кримінального провадження, відбуванням покарання у місцях позбавлення волі, або за станом здоров'я, визнанні судом не дієздатними, безвісно відсутніми або оголошені померлими. Ще однією і досить жахливою

причиною надання дитині статусу є позбавлення її батьків батьківських прав. Такі діти є досить вразливими, оскільки вони народилися і проживали у сім'ї, а через неналежне виконання або не виконання батьками їх батьківських обов'язків в один момент їх вилучають із сім'ї.

Для таких дітей державою сформовано систему державної опіки, зокрема служба у справах дітей вживає заходів щодо підготовки влаштування дитини в інтернатні заклади, заклади системи Міністерства соціальної політики, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства освіти і науки, на повне державне утримання, в сім'ї громадян (патронат), в дитячі будинки сімейного типу, в прийомні сім'ї, сприяє усиновленню та встановленню опіки, піклування. Інтернатні заклади забезпечують умови проживання, навчання, виховання та розвитку, наближені до сімейних, їх соціальний захист та соціальну адаптацію з урахуванням стану здоров'я, індивідуальних особливостей психофізичного розвитку. Створюють умови для збереження та підтримки родинних зв'язків дітей. Оскільки діти, що вийшли з інтернатних закладів у світ, абсолютно не підготовлені до соціальних проблем що постають у буденному житті. Вони не вміють самостійно приготувати їжу, не вміють заощаджувати кошти оскільки ніколи не мали кишенькових грошей, не здатні самостійно вирішити посталі проблеми. Варто звернути увагу, що більшість дітей в інтернатних закладах перебувають там за заявою батьків, які усвідомили що самі не в змозі забезпечити належним утриманням та вихованням, а не дітей зі статусом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Така ситуація актуалізує питання стосовно визначення ролі функціонування інтернатних закладів в системі державної опіки.

Особливу увагу хотілося б звернути на той факт, що державою поставлено завдання влаштовувати дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування у сімейні форми виховання.

В останні роки набуває поширення влаштування дітей у прийомні сім'ї. Прийомна сім'я - це сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. На прийомних батьків покладаються обов'язки, які передбачені у сімейному кодексі для біологічних батьків.

Наступною популярною формою влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування виступає дитячий будинок сімейного типу. Дитячий будинок сімейного типу - це окрема сім'я, що створюється за бажанням подружжя або окремої особи, для забезпечення сімейним вихованням та спільного проживання не менш як п'яти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Вихованці перебувають у дитячому будинку сімейного типу до досягнення 18-річного віку, а в разі продовження навчання у професійно-технічному, вищому навчальному закладі I-IV рівня акредитації - до 23 років або до закінчення відповідних навчальних закладів.

Поширеною формою влаштування дітей даної категорії є встановлення над ними опіки та піклування. Опіка встановлюється над дитиною, яка не досягла чотирнадцяти років, а піклування - над дитиною у віці від

чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Опікун, піклувальник зобов'язаний створити належні умови для виховання та утримання дітей, дбати про їх здоров'я та життя.

Усиновлення дітей є пріоритетною формою влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Це єдина форма влаштування дитини у сім'ю яка надає усиновителям юридичне право на дитину. У свідоцтві про народження усиновленої дитини її батьками записані усиновителі. Це надає усиновителям права і накладає на них обов'язків щодо дитини, у такому ж обсязі, який мають батьки щодо рідної дитини. Наша держава ставить суворі вимоги до майбутніх усиновлювачів в планах законослухняності. Законодавство нашої держави передбачає таємницю усиновлення та кримінальну відповідальність щодо її розголошення.

Висновки. Отже, для вирішення проблем соціального становлення, різнобічного виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, найбільш ефективним є передача їх на виховання у сім'ю. Саме в сім'ї найкраще формуються світогляд, норми поведінки, морально-естетичні ідеали і смаки, трудові навички, тобто ті якості та риси, які згодом складатимуть основу її особистості, добропорядного громадянина своєї держави.

Бібліографічний список

1. Комарова Н.М, Мельничук Л.М. та ін. Питання формування ефективності родинних форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Кн. 2. – К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – С. 128-143.
2. Розумовська З.В. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / З.В. Розумовська – 2-ге вид., перероб. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. – 568 с.
3. Карпенко О. Законодавче забезпечення сімейних форм утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за законодавством України / О. Карпенко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 3. – С. 58 – 60.